

Libelle's
online
**MOESTUIN
GIDS**
- DEEL 3 -

Deel 3

ONDERHOUD VAN JE MOESTUIN & MIDDELTJES TEGEN PLAGEN EN ONKRUID

Je hebt intussen al gezaaid en geplant?

Proficiat, je bent nu de trotse eigenaar van een moestuin(tje). Als alles goed gaat – én daar heb je natuurlijk de juiste weersomstandigheden voor nodig – komt er misschien al een en ander de kop opsteken. Dan komt het erop aan om alles goed te onderhouden. Maar hoe hou je je moestuin **in blakende gezondheid** zonder al te veel lastige ingrepen? En zonder water te verspillen? Lees verder en leer hoe je kunt moestuinieren door niet tegen maar mét de natuur te werken.

ONDERHOUD VAN JE MOESTUIN

STAP 1: Slim water geven

Zo doe je het	3
Dit moet je nog weten over water geven.....	3

STAP 2: Dieven, opbinden, aanaarden en co

Wat is dieven?	4
Wat is opbinden?	4
Wat is aanaarden?	4
En ook: blijven plukken!	4

STAP 3: De juiste voeding geven

Puur-natuur-mest uit je tuin.....	5
Zo maak je zelf brandnetelgier	5
Dierlijke mest: goed idee?	5
Compost, zwart goud voor je moestuin.....	5

SOS (INSECTEN)PLAGEN EN ONKRUID

Insectenplagen: vanwaar komen ze?	6
Natuurlijke vijanden	6
Natuurlijke middeltjes	6
Loopt de plaag de spuigaten uit? Dit kun je doen	7
Plantenziektes: maak er snel komaf mee.....	8
Dit zijn de meest voorkomende plantenziektes	8
Onkruid: zo blijf je het een stapje voor	8

GEZONDE EN GELUKKIGE GROENTEN: ZO ONDERHOUD JE JE MOESTUIN

Zoals bij zoveel in het leven, geldt ook in de moestuin: voorkomen is beter dan genezen. Gezonde planten zijn een stuk resistenter voor ziektes en plagen. Met voldoende licht, ruimte, lucht, water, voeding en een beetje liefde groeien je groenten vast uit tot krachtpatsers!

STAP 1

Slim water geven

Water is, zeker tijdens droge zomers, een kostbaar goed.

Bespaar ook in de moestuin zoveel water als je kunt.

Zo doe je het:

- Gebruik regenwater, dus zet een **regenton** dicht bij je moestuin. Zorg ervoor dat je regenton **hoog genoeg** is of plaats er een deksel op om het risico op verdrinking van huisdieren, inheemse dieren of zelfs jonge kinderen te vermijden.
- Giet niet vaak maar wel veel water in één keer. **Simuleer een**

flinke regenbui, zo dringt het water diep in de grond.

- Leg na je gietbeurt een laag **mulch**. Gebruik resten uit je tuin zoals grasmaaisel. Zo'n 3 cm is voldoende. Gebruik je compost? Dan hoeft je maar een laagje van 2 cm te leggen.
- Als je weinig tijd hebt of je hebt een grote moestuin, dan kan het handig zijn om een **irrigatiesysteem** van druppelslangen aan te leggen. Zo'n systeem geeft heel geleidelijk en gericht water aan je planten. Bovendien gaat er geen druppel verloren aan morsen of verdamping. Uiteindelijk verbruik je tot 70% minder water, en hoeft jij niet meer te begieten. En wanneer je op vakantie gaat, kun je er zelfs een timer op installeren.

Dit moet je nog weten over water geven:

- Groenten met **ondiepe wortels** hebben meer water nodig dan planten met diepe wortels.
- **Kleigrond** houdt water langer vast, zandgrond droogt dan weer sneller uit.
- Geef water **vroeg in de ochtend** voordat de zon hoog aan de hemel staat.
- Meestal is het beter om de grond rondom de groente water te geven en **niet de bladeren**. Het zijn immers de wortels die het water moeten opnemen. Onthoud dat te natte bladeren voor schimmelproblemen kunnen zorgen. Is het heet en winderig, dan kun je de bladeren wel benevelen zodat ze niet gaan verwelken.

Er bestaat voor alles een app... dus ook voor regentonnen! Wist je dat er ook slimme regentonnen bestaan die met Buienradar in contact staan? Je krijgt dan op voorhand een berichtje dat het gaat regenen en hoeveel water je uit je ton kunt gebruiken.

Onderzoek toont aan dat planten het beter doen met regenwater dan met leidingwater!

STAP 2

Dieven, opbinden,
aanaarden en co

1 Wat is dieven?

Sommige groenten worden stevige, uit de kluiten gewassen planten. Om zoveel mogelijk oogst te hebben, moet je ze af en toe wat bijsturen. Zo zal een tomatenplant zonder enige hulp nieuwe scheuten blijven aanmaken. En omdat we allemaal veel smakvolle tomaten willen in plaats van kleine vruchtjes, is het belangrijk om de **okselscheuten tijdig te verwijderen**. Zo kan de plant al z'n energie steken in de vruchten. Dat heet dus tomatenplanten 'dieven of luizen'.

2 Wat is opbinden?

Om groenten als erwten, bonen, pompoen, courgette, komkommer en tomaten voldoende licht, lucht en ruimte te geven, kun je ze **opbinden**. Dat wil zeggen: naar omhoog leiden. Door ze in de hoogte te laten groeien, bespaar je bovendien heel wat ruimte voor ander lekkers. Veel heb je niet nodig: een aantal **stevige takken** (wilgen- of hazelaartakken, bamboestokken of takken van snoeiafval) van 2,5 à 3 meter lang en **sterk touw** om de takken samen te binden.

Opbinden, zo doe je het:

- Plaats **twee stokken** in de grond, ongeveer **1 meter uit elkaar**. Bind ze aan elkaar **vast** aan de **bovenkant** zodat ze een soort driehoek vormen.
- De **volgende driehoek** plaats je op ongeveer **60 centimeter** van de vorige.
- Ga zo verder tot je het gewenste **aantal rijtjes** hebt.
- Tot slot leg je er nog een **lange tak bovenop** die alle driehoeken verbindt, en maak je hem vast.

3 Wat is aanaarden?

Aanaarden betekent zoveel als een **bergje aarde maken rond**

Geen groene patatjes

Wanneer je groeiende aardappelen blootstelt aan zonlicht, worden ze groen. Niet lekker én in grote hoeveelheden zelfs giftig. Voldoende aarde leggen rondom het loof is dus de boodschap!

Snoeien doet groeien!

Hoe meer je tussendoor knipt, snijdt of plukt van sommige groenten, hoe meer oogst!

de voet van een plant. Dit doe je onder andere om nieuwe wortels te vormen, de plantvoet te beschermen tegen ongedierte, meer weerstand tegen de wind te geven of de stengel van bijvoorbeeld prei langer en witter te maken. Groenten als aardappelen, prei en rammenas worden traditioneel 'aangeaard'.

4 En ook: blijven plukken!

Snoeien doet groeien: als je sommige groentesoorten op tijd knipt, snijdt of plukt, word je steeds opnieuw verwend met **nieuwe oogst**. Pluk daarom af en toe van je pluksla, erwten, boontjes,... Bij veel groenten oogst je meteen de hele plant, zoals prei, ui, rode biet... Ook courgettes moet je regelmatig plukken.

STAP 3

De juiste voeding geven

1. Puur-natuur-mest uit je tuin

Elk jaar groenten kweken, put je moestuin uit. Je stukje grond op tijd en stond voeden, is daarom geen overbodige luxe. Maar denk daarom niet meteen aan de boer met de beerkar of kunst-mest uit de winkel. De beste bemesting is voeding met planten uit je tuin of uit de natuur. Brandnetels en smeerwortel vormen zo'n **puur-natuur-mest**. Meer heb je niet nodig! Heb je trouwens **rijke leemgrond**? Dan volstaat compost als voeding. Bemesting is vooral nodig op armere bodems, voor groenten die veel voeding nodig hebben zoals kolen, bladgroenten, aardappelen en vruchtgroenten.

Brouw brandnetelgier!

Gier is een **gegist aftreksel van onder andere brandnetels** of smeerwortel. Het zelf maken is heel gemakkelijk. Het komt erop aan de planten in water te laten gisten, waardoor de voedingsstoffen vrijkomen.

Dit heb je nodig voor 10 liter gier: • **emmer** of ton van minstens **10 liter** (géén metaal) • (regen)**water** • veel **brandnetels** of smeerwortel

Zo maak je het:

1 Vul de emmer of ton volledig met de plantenresten en overgiet ze met **water** tot ze helemaal onder staan.

2 Dek af met een **deksel** of gaas en laat alles ongeveer een week staan. Roer om de 1 à 2 dagen. Zet de emmer weg van ramen of deuren, want het goedje stinkt.

3 Na enkele dagen zal de brij beginnen te **schuimen**. Als het warm is, zal de gisting minder lang duren dan als het koud is.

4 De gier is klaar als het water echt **donker kleurt**. Dat is doorgaans na 2 weken. Giet door een **zeef** zodat de verteerde plantenresten achterblijven.

Tip: Wil je het gistingsproces versnellen? Voeg dan 500 gram suiker toe.

OPGELET: VERDUNNEN VOOR GEBRUIK!

Giet de gier niet rechtstreeks bij je planten, maar verdun eerst met water. **1 liter gier verdun je met 10 liter water**. Begiet aan de voet, niet op de bladeren!

2. Dierlijke mest

Als je kippen hebt, mag je dan die mest gebruiken voor je groentetuin? Dat kan, maar let op: **kippenmest** bevat veel stikstof en kan je planten verbranden of veel te snel doen opschieten. Laat daarom de mest eerst langzaam composteren en verteren.

3. Compost, zwart goud

Heb je een composthoop? Dan mag je moestuin van geluk spreken. Vlak naast of in de moestuin is zelfs een excellente plek voor een composthoop. Zo kun je meteen tuinresten in de compostbak gooien, en later de compost in je moestuin gebruiken. Het succes van compost zit hem in de **evenwichtige mengeling van bruin en groen materiaal**, en in het veelvuldig keren. Hoe kleiner de resten die je erin gooit, hoe sneller ze verteren.

Tip! Knip je groenteresten **zo klein mogelijk**. Gooi af en toe een handje lava- of basaltmeel over de resten, dat stimuleert de compostwormen. En een grote hoop werkt ook beter dan een kleine: **1 kubieke meter** is het minimum voor een composthoop.

SOS INSECTENPLAGEN, ZIEKTES EN ONKRUID: ZO GA JE ER SLIM MEE OM

Soms lijkt het wel alsof je moestuin een eeuwige strijd moet leveren tegen andere tuinbewoners. Maar je kunt het ook anders zien: bedenk dat elk diertje, zelfs bladluizen, een eigen rol vervult in een goed draaiend ecosysteem. Heb je een overvloed aan het ene diertje, dan wil dat vaak zeggen dat er te weinig is van een ander.

Insectenplagen: vanwaar komen ze?

Je trekt insectenplagen aan wanneer je veel gelijksoortige planten dicht bij elkaar zet (**monocultuur**). Ze vormen dan een gigantisch en vooral veilig feestmaal voor een bepaalde soort insecten, want zo zijn er weinig andere natuurlijke vijanden in de buurt. Hou het dus niet te rechtlijnig en meng je groenten.

Bloemen met een sterke geur brengen plaaginsecten in de war, en houden ze weg van gevoelige groenten zoals vlier (vlienvlieg) of kolen (koolvlieg).

Natuurlijke vijanden

• Lieveheersbeestjes vs. bladluizen

Krioelt het van de bladluizen? Dan kun je maar beter **lieveheersbeestjes, zweefvliegen, sluipwespen, mezen en mussen** lokken naar de moestuin. Die eten bladluizen met het grootste plezier op. **Plant daarom bloemen tussen je groenten.** Oost-Indische kers, komkommerkruid, goudsbloem, papaver, bernagie, stinkertjes... Die planten trekken extra natuurlijke bestrijders aan. Lieveheersbeestjes houden ook erg van de pollen van **bieslook, dille, knoflook, munt, mosterd** en nog veel meer. Plant die dus ook tussen de groenten waar bladluizen dol op zijn (bv. broccoli, bloemkool, boerenkool, kool, spruitjes, lavas, sla en bonen).

• Padden vs. naaktslakken

Een invasie van naaktslakken hou je tegen door **egels, padden, kikkers en vogels** in je tuin te verwelkomen. Zij smullen van de hongerige slakken. Dat doe je door voldoende **schuil- en nestplekjes** in de tuin te voorzien.

Natuurlijke middeltjes

Met voldoende natuurlijke vijanden - waarover je net hebt gelezen - is er al een deel van je plagenprobleem opgelost. Het enige wat je moet hebben, is geduld. Maar laat dat nu net zijn waar veel moestuiniers te weinig van hebben... Op de volgende pagina doen we je nog andere middeltjes aan de hand!

Loopt een plaag echt de spuigaten uit? Dan kun je ook dit proberen:

SLAKKEN

Voor naaktslakken bestaan veel huis-, tuin- en keukenmiddeltjes, zoals: gebroken eierschalen rond je planten leggen en biervallen uitzetten, maar het succes daarvan is heel wisselend en zelden doeltreffend.

- Vooral jonge sla, bonen, courgettes, komkommer, enzovoort zijn kwetsbaar. Je kunt er tijdelijk cloches of een **petfles zonder bodem** over plaatsen, tot ze groot genoeg zijn.
- Heb je veel groenten, strooi er dan **ecologische slakkenkorrels** rond. In het geval van een ware slakkeninvasie behandel je je tuin met **aaltjes**. Die zijn 100% milieuvriendelijk, maar wel een stuk duurder dan slakkenkorrels. Je bestelt ze online.
- Leg dan dicht bij gevoelige planten een **groot rabarberblad**. Slakken zijn er dol op en verzamelen zich al snel op het blad. De volgende ochtend pluk je er de slakken af, en het blad kun je hergebruiken.

MIEREN

Mieren zijn dol op lichte, warme grond, dus je vindt ze vaak terug in de serre. **Hou de bodem** daarom gedurende minstens een week **heel erg nat**, dat doet de mieren verhuizen naar drogere oorden. Mieren zijn onschuldige dieren, maar vormen wel een probleem als je een bladluizenplaag in de serre hebt. De mieren zijn immers dol op de honingdauw die bladluizen afscheiden, en beschermen de bladluizen tegen hun natuurlijke

vijanden zoals lieveheersbeestjes en zweefvliegen. Je kunt het mierennest ook verplaatsen, met een bloempot.

(WOEL) MUIZEN

Een van de meest effectieve manieren om van woelmuizen af te geraken, is een **huiskat**. Ook uilen, valken, vossen en andere kleine roofdieren vinden woelmuizen een lekker hapje.

BLADLUIZEN

- Een kolonie bladluizen kun je bespuiten met **knoflookspray**. Door de heftige geur pakken de bladluizen snel hun biezen en laten ze je planten ongemoeid. Gebruik de spray overdag bij droog weer, en concentreer je vooral op de bladeren. **Hoe je zo'n spray maakt?** De basis is simpel: giet gekookt water over gekneusde of fijngestampte knoflook en laat even intrekken. Een bol knoflook voor anderhalve liter water is een prima verhouding.
- Loop een paar keer per week langs de meest aangetaste planten in je moestuin en **plet** de groepjes bladluizen **met je vingers**. De geur die dan vrijkomt, trekt dan weer natuurlijke vijanden aan.
- Bepoeder je meest kwetsbare groenten met **lavameel**. Dat maakt de bladeren van je planten harder, stugger én ook minder lekker voor bladluizen.

WITTEVLIEG

Wittevlieg is een vervelend, hardnekkig wit vliegend insectje uit de familie van de bladluizen, dat je planten aanprikt en leegzuigt, waarna die verzwakken en stoppen met groeien. Je kunt het **biologisch bestrijden met poppen van sluipwespen**. Deze kleine insectjes, die overigens niet steken, parasiteren de larven van de wittevlieg en maken een einde aan de plaag. Je bestelt ze **online**, en hangt de doosjes met de larven tussen je groenten. Of je plant preventief **siertabak** (Nicotiana) in de buurt, de geur zou wittevlieg weren.

RUPSEN

Hét middel hiertegen is **insectengaas**. Span meteen na het planten dit fijnmazige net over je kolen. Zo kan het koolwitje geen eitjes op de kolen leggen, en vreten er dus ook geen rupsen aan je kolen of spruiten. En ook de koolvlieg kan er niet bij. Die legt anders haar eitjes tegen de steel, waarna de larven de wortels van je kolen afknagen. Zo'n net is niet goedkoop, maar je hergebruikt het makkelijk tien jaar lang.

VOGELS

Hier biedt een **net** bescherming.

Plantenziektes: maak er snel komaf mee

Wat we niet kunnen tolereren, zijn ziektes op onze planten. Met welke ziekte je ook te maken krijgt: **verwijder zo snel mogelijk het aangetaste blad** en de slechte vrucht. En gooi het zieke materiaal niet op de composthoop maar bij het restafval.

Dit zijn de meest voorkomende ziektes:

MEELDAUW

Meeldauw of witziekte is een schimmel die vaak opkomt na een lange, warme periode. **Een beetje meeldauw zal je planten niet schaden**, maar je moet wel voorkomen dat het erger wordt. Op de bovenkant van de bladeren verschijnen witte, poederige vlekken die uitgroeien tot één grote waas. Wordt het te erg, dan stoppen je planten met groeien en kunnen er delen afsterven.

Vermijd meeldauw door voor voldoende **luchtcirculatie** te zorgen. **Plant je moestuinplanten daarom niet te dicht bij elkaar.** Laat genoeg ruimte tussen bijvoorbeeld verschillende boontjesrijen of courgetteplanten, en durf bladeren weg te knippen.

NEUSROT

Neusrot is een **typisch tomatenprobleem**. Je herkent het aan de ronde, donkere vlekken onderaan de vruchten. De vruchten krijgen te weinig of te onregelmatig vocht, en te weinig kalk (calcium). Er kan wel genoeg kalk in de grond zitten, maar de jonge worteltjes van de plant kunnen het soms niet opnemen. Doorgaans is neusrot een **kort, tijdelijk fenomeen**, waarbij hier en daar een paar tomaten aangetast geraken. Het verspreidt zich niet, zoals een schimmel, en de plant heeft er ook geen last van. De aangetaste tomaten kun je trouwens ook nog (deels) opeten. Zorg dat je tomaten **in luchtige grond groeien**, zodat de jonge wortels de calcium vlot opnemen, en verlucht je serre goed. Geef matig en regelmatig water.

TOMATEN-ZIEKTE

De tomatenziekte (of aardappelziekte) is eveneens een schimmel. Voorkomen doe je ook hier weer door de plant **luchtig en droog** te houden.

Krijg je toch opkrullend blad en bruine vlekken? Knip dan eerst het aangetaste blad weg, net als tomaten die een vreemde kleur hebben. De kans is dan groot dat je tomatenplant zich alsnog herstelt.

Zie je de schimmel terugkeren? Trek de plant dan volledig uit. Je kunt ook preventief **lavameel** rond de tomatenplant strooien.

Onkruid: zo blijf je het een stapje voor

- Elke open plek in de moestuin is een invitatie voor onkruid. Hou je **grond** dus zoveel mogelijk **bedekt**.
- Wees onkruid telkens een stapje voor. Hoe jonger de sprietjes, hoe makkelijker het te bestrijden is. Doe dus regelmatig een **controlerondje** door de tuin, en grijp in waar nodig.
- Blijf oppervlakkig **schoffelen**. Wist je dat uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat schoffelen louterend en rustgevend werkt?
- Gebruik nooit **zout, azijn of bleekwater** om onkruid te bestrijden. Het is slecht voor de groenten, het grondwater en voor insecten.

Hou je al deze tips in het achterhoofd, dan kun je straks hopelijk heel wat groentjes oogsten! Maar wanneer, hoe, en wat als je je groenten zo lang mogelijk wilt bewaren? Dat ontdek je in deel 4 van onze moestuincursus!

Een moestuin
is als
een vriend
die je élk moment kunt
bezoeken

Libelle